

پیشرفت‌های نوین روان‌سنجی

مترجمان

دکتر علی مقدم‌زاده

(عضو هیأت علمی دانشگاه تهران)

دکتر مجتبی حبیبی

(عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی)

نویسندگان

جان راست

سوزان گولومبوک

سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

۱۳۹۴

سرشناسه	: راست، جان، ۱۹۴۳ - م.
عنوان و نام پدیدآور	: Rust, John
مشخصات نشر	: تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۴۱۹ص: مصور
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۲-۷۶۲-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیای مختصر
یادداشت	: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.
یادداشت	: عنوان اصلی: modern Psychometrics
شناسه افزوده	: گولومبوک، سوزان
شناسه افزوده	: Golombok, Susan
شناسه افزوده	: مقدم زاده، علی، ۱۳۵۸، مترجم
شناسه افزوده	: حبیبی، مجتبی، ۱۳۵۹، مترجم
شناسه افزوده	: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی
شناسه افزوده	: جهاد دانشگاهی. سازمان انتشارات
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۰۹۱۳

پیرفته‌های نوین روانسنجی

مترجمان: علی، مقدم زاده - مجتبی حبیبی

نویسندگان: جان راست، سوزان گولومبوک

ناشر: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

چاپ: اول - ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۲-۷۶۲-۸

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هرگونه کپی یا قرضه از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه نماید مورد پیگرد قانونی قرار می‌گیرد.

سازمان انتشارات

نشانی سازمان انتشارات: تهران - خیابان انقلاب اسلامی - خیابان فخررازی - خیابان شهدای ژاندارمری - پلاک ۷۲. تلفن: ۶۶۹۵۲۹۴۸ مرکز پخش:

خیابان انقلاب - بین فلسطین و چهارراه ولیعصر - جنب مؤسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران - تلفن: ۶۶۲۸۷۶۲۵

www.Jdbook.ir فروشگاه اینترنتی: info@isba.ir پست الکترونیکی: www.isba.ir پایگاه اطلاع‌رسانی:

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۳	مقدمه‌ای بر ویرایش سوم
۱۵	بخش اول
۱۷	فصل اول: پیدایش و توسعه روان‌سنجی
۲۰	روان‌سنجی معاصر
۲۱	تاریخ علم روان‌سنجی
۲۲	گالتون و دستگاه روان‌سنجی
۲۳	هوش چیست؟
۲۶	آزمون هوش و حصصات
۲۸	آزمون‌های بهره هوشی و نرادیپرستی
۳۳	مباحث آزمون هوش
۳۳	مطالعات هوشی دوقلوها
۳۵	اثر فلین
۳۶	تفاوت‌های اجتماعی در هوش
۳۸	سوگیری و روایی آزمون
۴۰	هوش و ارزش اخلاقی
۴۳	مبانی دیدگاه عصب-روان‌شناختی در هوش
۴۶	هوش و علوم شناختی
۴۷	مدل‌های جایگزین هوش
۴۹	اصول اخلاقی در آزمون‌گیری بهره هوشی
۵۲	محدودیت‌های آزمون‌های هوش
۵۴	خلاصه فصل
۵۵	فصل دوم: اهداف آزمون‌گیری و سنجش
۵۷	روان‌سنجی و جامعه‌شناسی زیستی
۶۱	آیا روان‌سنجی یک علم است؟
۶۳	روان‌سنجی چه چیز را اندازه می‌گیرد؟

۶۴	دو الگوی روان سنجی: صفت و کارکرد
۶۴	طراحی آزمون کارکردی
۶۶	طراحی آزمون صفات
۶۷	نظریه نمره حقیقی
۶۹	نقد نظریه نمره حقیقی
۶۹	نمره حقیقی آماری
۷۰	نمره حقیقی افلاطونی [آیده آلی]
۷۰	نمره حقیقی روانشناختی در برابر نمره حقیقی فیزیکی
۷۱	روان سنجی حقیقی: صفت محور یا کارکرد محور؟
۷۶	صفات، کارکرد و بحث‌های روان سنجی
۷۷	پل زدن بین صفت و کارکرد
۷۹	خلاصه
۸۱	فصل سوم: فرآیند ساخت آزمون
۸۳	پرسشنامه‌های دانش - جو و پرسشنامه‌های شخص - محور
۸۵	آزمون‌های عینی [بسته - پاسخ] و آزمون‌های باز - پاسخ
۸۵	پرسش آزمون عینی
۸۵	مقایسه آزمون‌های عینی با آزمون‌های انتخابی
۸۸	آزمون‌گیری هنجار - محور و آزمون‌گیری ملا - محور
۹۱	آزمون صلاحیت حداقل در تعلیم و تربیت
۹۳	به دست آوردن نمرات آزمون از طریق جمع زدن نمرات سوال
۹۴	تصحیح برای حدس زدن در آزمون‌های عینی دانش - محور
۹۷	خلاصه
۹۹	فصل چهارم: تحلیل سوال
۱۰۱	شاخص‌های آماری تحلیل کلاسیک سوال برای آزمون‌های دانش - محور
۱۰۲	سهولت سوال
۱۰۴	افتراق سوال
۱۰۶	تحلیل سوال کلاسیک برای آزمون‌های شخص - محور
۱۰۶	سهولت سوال
۱۰۷	افتراق سوال
۱۰۷	تحلیل سوال در آزمون‌گیری ملاک - محور
۱۰۸	صفات روانشناختی، نمرات حقیقی و ساختار درونی آزمون

۱۱۰	تحلیل سوال کلاسیک برای موقعیت‌های پیچیده تر
۱۱۰	کاربرد تحلیل عاملی
۱۱۱	انواع اندازه گیری
۱۱۳	الگوهای صفت نهفته و نظریه سوال پاسخ
۱۱۷	بانک‌های سوالات و الگوی تک-پارامتری راش
۱۱۹	اشکالات الگوی راش
۱۲۱	آینده الگوهای نظریه سوال پاسخ
۱۲۳	خلاصه
۱۲۵	فصل پنجم: مشخصه‌های آزمون‌ها
۱۲۷	پایایی
۱۲۸	پایایی روش بازآزمایی (آزمون-پس آزمون)
۱۲۸	پایایی به روش آزمون‌های هم‌تا
۱۲۹	پایایی به روش نیمه کردن
۱۳۱	پایایی ارزیاب‌ها
۱۳۱	تفسیر ضریب پایایی
۱۳۳	شکل‌های پایایی و خطا
۱۳۴	نظریه تعمیم‌پذیری
۱۳۶	احتیاط‌ها در استفاده از ضرایب پایایی
۱۳۶	اعتبار
۱۳۶	اعتبار صوری
۱۳۷	اعتبار محتوا
۱۳۷	اعتبار پیش بین
۱۳۸	اعتبار هم‌زمان
۱۳۹	اعتبار سازه
۱۴۰	اعتبار افتراقی
۱۴۱	استانداردسازی
۱۴۴	استانداردسازی به نمره‌های Z
۱۴۴	استانداردسازی به نمرات T
۱۴۵	استانداردسازی با استفاده از نمرات نه گانه
۱۴۵	استانداردسازی با استفاده از نمرات ده گانه
۱۴۶	استانداردسازی به شکل نمرات هوشبهر

۱۴۷	 بهنجار سازی
۱۴۷	 بهنجار سازی جبری
۱۴۸	 بهنجار سازی نموداری [ترسیمی]
۱۵۰	 خلاصه
۱۵۱	فصل ششم: سوگیری در آزمون گیری و ارزشیابی
۱۵۳	 سوگیری و بی طرفی
۱۵۵	 شکل های سوگیری
۱۵۶	 سوگیری سوال ها
۱۵۷	 شناسایی سوگیری سوال ها
۱۵۹	 عملکرد اراقی سوال ها
۱۶۴	 توهین آه ر بودن سوال ها
۱۶۵	 سوگیری د و نی دان ها
۱۶۶	 مدل های آماری سو گیری د و نی آزمون
۱۷۰	 سوگیری بیرونی آزمون
۱۷۱	 سوگیری بیرونی آزمون و مسئولی
۱۷۲	 جنبه های قانونی سوگیری بیرونی آزمون
۱۷۳	 راهنماها در موارد سوگیری آزمون
۱۷۳	 خلاصه
۱۷۵	فصل هفتم: تحلیل عاملی
۱۷۷	 ضریب همبستگی
۱۷۸	 ماتریس همبستگی
۱۸۰	 استفاده از نمایش نموداری
۱۸۶	 به کار گیری تحلیل عاملی برای ساخت آزمون
۱۸۶	 یافتن مقادیر آغازین برای تخمین خطای سوال
۱۸۷	 شناسایی تعداد عامل ها
۱۸۸	 ملاک کایزر برای انتخاب تعداد عامل ها
۱۸۸	 تکنیک "سنگریزه" کتل برای شناسایی تعداد عامل ها
۱۸۹	 چرخش عاملی
۱۹۱	 چرخش به یک ساختار ساده
۱۹۲	 چرخش قائم (متعامد)
۱۹۳	 چرخش مایل

۱۹۳	نقدهای وارد بر رویکرد تحلیل عاملی کلاسیک
۱۹۴	تحلیل عاملی تاییدی
۱۹۵	کاربردهای ویژه تحلیل عاملی در ساخت آزمون
۱۹۸	خلاصه
۱۹۹	فصل هشتم: کاربرد روان سنجی در زمینه های آموزشی
۲۰۱	نقد نظام امتحانات
۲۰۱	آیا امتحانات در حال آسان تر شدن هستند؟
۲۰۴	آیا ارزشیابی مستمر به معنای تنزل استانداردها است؟
۲۰۶	پرونده های سوابق پیشرفت تحصیلی تا چه حد سودمند هستند؟
۲۱۰	آیا جداول برگ امتحانی به هدف خود رسیده اند؟
۲۱۱	اندازه گیری توانایی در کودکان دبستانی
۲۱۱	آزمون استنفورد-بینه
۲۱۲	مقیاس هوشی و کسلر برای کودکان
۲۱۴	اندازه گیری پیشرفت تحصیلی در کودکان مدرسه ای
۲۱۴	آزمون های خواندن، خوارش ریشی و تشخیص مشکلات یادگیری خاص
۲۱۵	آزمون های وکسلر برای مهارت های زبانی، شمارش و زبان
۲۱۶	تحلیل تفاوت توانایی - پیشرفت
۲۱۷	روش ها و فرمول های موجود برای محاسبه ضریب توانایی - یادگیری
۲۱۷	روش تفاضل ساده
۲۱۸	روش پیشرفت پیش بینی شده
۲۲۰	روش تفاضل ساده در برابر روش پیشرفت پیش بینی شده
۲۲۱	مطالعه موردی
۲۲۲	محدودیت های تحلیل تفاوت توانایی - پیشرفت
۲۲۳	خلاصه
۲۲۵	فصل نهم: نظریه شخصیت و سنجش بالینی
۲۲۷	نظریه شخصیت و سنجش بالینی
۲۲۷	تعاریف شخصیت
۲۲۹	تاثیرات ژنتیک در برابر تاثیرات محیطی بر شخصیت
۲۳۱	نظریه های شخصیت
۲۳۲	رویکرد روان سنجانه
۲۳۴	نظریه روان تحلیل گری

۲۳۷	 نظریه یادگیری اجتماعی
۲۳۸	 رویکرد انسانگراییانه
۲۴۱	 تیپ‌های (شخصیتی) تیپ در برابر صفات
۲۴۲	 رویکردهای مربوط به سنجش شخصیت
۲۴۲	 تکنیک‌های خودسنجی و نیمرخ‌های شخصیت
۲۴۵	 گزارشات توسط دیگران
۲۴۶	 سنجش‌های موقعیتی
۲۴۶	 آزمون‌های فراقکن
۲۴۷	 مشاهدات رفتار
۲۴۷	 روش‌های اجرای تکلیف
۲۴۸	 اندازه سیر - های روانی - فیزیولوژیکی
۲۴۸	 صفحات خزانه
۲۴۹	 منابع کارشناسی و کنترل آن
۲۵۰	 تکنیک‌های خودسنجی
۲۵۱	 گزارشات توسط دیگران
۲۵۲	 سنجش‌های موقعیتی
۲۵۲	 آزمون‌های فراقکن
۲۵۲	 مشاهدات رفتار
۲۵۲	 روش‌های اجرای تکلیف
۲۵۳	 اندازه‌گیری‌های روانی-فیزیولوژیکی
۲۵۳	 صفحات خزانه
۲۵۴	 روش‌های غیررسمی سنجش شخصیت
۲۵۵	 سنجش حالت در برابر سنجش صفت
۲۵۵	 مقیاس‌بندی نسبی
۲۵۷	 اعتبار کاذب و اثر بارنوم
۲۵۸	 سنجش در روانشناسی بالینی
۲۵۸	 سنجش عصب - روانشناختی
۲۶۰	 خلاصه
۲۶۱	 فصل دهم: سنجش روان سنجانه شخصیت موقعیت‌های شغلی
۲۶۴	 مدل پنج عامل بزرگ
۲۶۵	 اورفئوس: یک پرسشنامه شخصیت مبتنی بر کار که پنج عاملی بزرگ را می‌سنجد

۲۶۶		ثبات مدل پنج عاملی بزرگ
۲۷۰		جنبه‌های میان فرهنگی مدل پنج عاملی بزرگ
۲۷۲		مستقل بودن صفات پنج عاملی بزرگ
۲۷۳		چگونگی مواجهه با سوگیری پاسخ
۲۷۵		مزایای صفات ناهمبسته
۲۷۸		مقیاس‌های اورفتوس
۲۸۲		ویژگی‌های روان سنجانه اورفتوس
۲۸۲		اجرای آزمایشی
۲۸۳		استانداردسازی
۲۸۳		پایایی
۲۸۳		اعتبار
۲۸۵		به کارگیری مقیاس اورفتوس
۲۸۶		داده‌های از قلم افاده
۲۸۶		گزارش نمره‌گذاری داده مقیاس اورفتوس
۲۸۸		خلاصه
۲۸۹		فصل یازدهم: استفاده اخلاقی از آزمون‌ها و آزمون‌های صداقت
۲۹۱		فرآیندهای اجرایی مربوط به آزمون‌های صداقت
۲۹۱		قبل از شروع آزمون
۲۹۲		محیط آزمون
۲۹۲		برقراری و حفظ ارتباط
۲۹۴		اجرای آزمون یا پرسشنامه
۲۹۴		اجرا توسط رایانه یا اینترنت
۲۹۵		نمره‌دهی
۲۹۵		نگهداری پیشینه‌ها
۲۹۵		آزمون‌های صداقت
۲۹۷		ارتباط بین آزمون‌های صداقت و آزمون‌های شخصیت
۳۰۰		وضعیت آزمون‌های صداقت
۳۰۲		نظریه‌های صداقت
۳۰۴		گیوتو: یک آزمون روان سنجانه صداقت
۳۰۴		مقیاس‌های گیوتو
۳۰۸		ویژگی‌های روان سنجانه آزمون گیوتو

۳۰۸	 خلاصه
۳۰۹	 فصل دوازدهم: روان‌سنجی در عصر فناوری اطلاعات
۳۱۱	 کامپیوتری شدن
۳۱۱	 آمار کامپیوتری شده
۳۱۲	 بانک سوالات کامپیوتری شده
۳۱۴	 نسل سوال‌های کامپیوتری شده
۳۱۵	 اجرای تعاملی
۳۱۵	 اجرای سوال‌های کامپیوتری شده
۳۱۶	 گزارش‌های روایی
۳۱۷	 توصیه‌های اتوماتیک و مسائل مربوط به مسئولیت
۳۱۸	 اجرای آزمون‌های کامپیوتری
۳۱۹	 هوش مصنوعی
۳۱۹	 آزمون روان‌سنجی در قالب یک سیستم هوشمند
۳۲۱	 شبکه‌های عصبی (نورونی) در روان‌سنجی
۳۲۶	 رویکردهای آماری جدید به روان‌سنجی
۳۲۷	 خلاصه
۳۲۹	 بخش دوم
۳۳۱	 فصل سیزدهم: خودتان پرسشنامه بسازید
۳۳۳	 هدف از ساختن پرسشنامه
۳۳۴	 شکل‌دهی طرح اولیه
۳۳۹	 نوشتن سوال‌ها
۳۴۳	 برای همه پرسشنامه‌ها
۳۴۴	 برای پرسشنامه‌های دانش‌محور
۳۴۴	 برای پرسشنامه‌های شخص‌محور
۳۴۶	 طراحی پرسشنامه
۳۴۹	 اجرای آزمایشی پرسشنامه
۳۵۰	 تحلیل سوال
۳۵۵	 پایایی
۳۵۸	 اعتبار
۳۶۳	 منابع

مقدمه‌ای بر ویرایش سوم

تقریباً بیست سال از زمانی که کتاب "پیشرفت‌های نوین روان‌سنجی" برای اولین بار به چاپ رسید می‌گذرد، در این مدت دانش روان‌سنجی به گام برداشتن در مسیر پیشرفت ادامه داده است. امروزه بسیاری از موارد احتمالی که در نسخه ویرایش شده اول و دوم این کتاب مطرح شده بودند، امکان‌پذیر شده و تبدیل به واقعیت گشته‌اند. علاوه بر این، اصل اساسی این کتاب، (این که روان‌سنجی برای جامعه انسانی به حدی ضروری است که نمی‌توان آن را انکار کرد) امروزه دیدگاهی کاملاً پذیرفته شده است. به بحث موجود در روان‌سنجی امروز بیشتر پیرامون "چگونه" مطرح می‌شوند، نه "آیا". از زمان انتشار نسخه دوم این کتاب در سال ۱۹۹۹، پیشرفت‌های عمده‌ای در این حوزه حاصل شده، و این اجازه می‌دهد که نرم افزارهای آماری کاملاً جدیدی که ساخت انواع مدل‌های مختلف از آزمون‌های روان‌سنجی را، ممکن ساخته‌اند، اتفاق افتاده است.

در فصول اولیه این کتاب به جامعه انسانی زیستی و نقش پیشرویی که این علم در توسعه و پیشرفت جنبش روان‌سنجی داشته است، پرداخته می‌شود. درک صحیح از مسائل این حوزه برای متخصصین روان‌سنجی بسیار حائز اهمیت است. درس عمده‌ای که از مباحث جنجال برانگیز مطرح شده در جامعه‌شناسی زیستی در قرن اخیر می‌توان گرفت این است که گزینش و ارزیابی، فرآیندهای اجتماعی مهمی هستند و به همین دلیل است که روان‌سنجان نمی‌توانند از مناظرات سیاسی و ایدئولوژیک دور بمانند؛ به خصوص اگر بخواهند وظیفه خود را به بهترین گزینش و ارزیابی را به شیوه‌ای عادلانه به انجام برسانند، باید موضع مشخصی را نیز در برابر نژادپرستی آشکار هواداران تاریخی روان‌سنجی اتخاذ نمایند. امروزه ما مدیون تلاش‌های پرهنگر و چارلز فلین^۱ در زمینه آشکارسازی تأثیرات افزایش دهه به دهه نمرات IQ (بهره هوشی) از زمان آغاز استفاده از آزمون‌های هوش در بیش از یک سده گذشته، می‌باشیم. (پدیده‌ای که امروزه از آن با عنوان "اثر فلین" یاد می‌شود)، این پدیده مشخص می‌کند که استدلال نژادپرستانه عده‌ای در درون علم روان‌سنجی تا چه اندازه پوچ و توخالی بوده است.

فصولی که به به کارگیری و کاربرد آزمون‌ها و همچنین ساختار آزمون‌ها می‌پردازند، توجه ویژه‌ای را نیز به مسائل کنونی نظیر نظریه سوال و پاسخ و مدل‌سازی آماری مبذول می‌دارند. آزمون‌های دانش - محور، مبتنی بر استعداد، مبتنی بر پیشرفت، و همچنین آزمون‌های شخص - محور، صداقت، نشانه‌های بالینی، خلق و نگرش نیز در این فصول مورد بررسی قرار می‌گیرند.

این کتاب در دو بخش نوشته شده است: بخش اول شامل مسائل کلی و تئوریک در حوزه روان‌سنجی، و بخش دوم راهنمای مرحله به مرحله ساخت یک پرسشنامه روان‌سنجی می‌باشد؛ توضیح تک - تک مراحل ساخت آزمون، از تعریف هدف اصلی آن در ابتدای کار، تا ارزشیابی نهایی آن در پایان، در این بخش آورده شده است. هدف این کتاب این است که هم در زمینه دانش تئوریک علم روان‌سنجی، و هم در زمینه دانش عملی این حوزه، اطلاعات مفیدی را در اختیار خوانندگان قرار دهد.

جان راست
سوزان گلوبوک
دانشگاه کمبریج